

SHUKUR XOLMIRZAYEV ASARLARINING PSIXOLOGIK TAHLILI

Rashidova Zamira Sharofovna

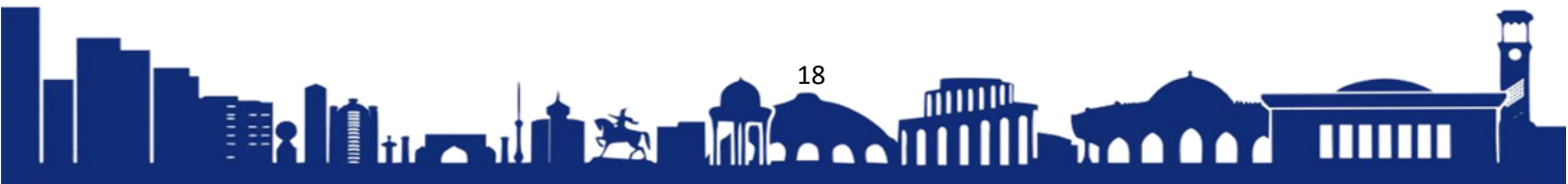
Termiz davlat universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti
Amaliy psixologiya ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Shukur Xolmirzayev asarlari tarbiyaviy jihatlari, yoshlarimizga o'rnak bo'la oladigan chinakam nodir asarlar jamlanmasi bo'lib hisoblanadi. Shukur Xolmirzayev el ardog'ida bo'lgan mashhur surxon tog' lolasidir. Ushbu maqolada siz Shukur Xolmirzayevning "o'n sakkizga kirmagan kim bor" asaridagi holatlarni va oqibatlarni psixologik tahlilini mumkin.

Kalit so'zlar: asar, mazmun, estetik, psixologik, taassurot, salbiy, ijobiy, ijtimoiy "zakaz", nodir asarlar.

Asosiy qism: Shukur Xolmirzayevning asarlarini barchamiz sevib o'qiymiz. U nafis ruhda yozilgan badiiyatlilik soxibidir. Uning barcha sarlarining tub negizida insoniylik, kamtarlilik, sadoqat, hurmat-ehtirom, totuvlik, sokinlik nashidalarini barilla esadi. Shundan bir misol tariqasida Shukur Xolmirzayevning "O'n sakkizga kirmagan kim bor?" asaridir. Men ushbu asarni mutolaa qilib o'zinga juda katta ham dunyoviy ham diniy ham psixologik taasirlarni va taasurotlarni oldim. Asarda ochiqlik, o'quvchiga tushunarli mazmunda, holatlarni aniq ifoda etilganini, sharhlanganini ko'rishimiz mumkin. Asar nafaqat badiiy jihatdan boyotilgan balki kishining ezgu niyatga da'vat etishiga faqat ezgu niyatlar ila yaxshilik girdobiga sho'ng'ishiga doir psixologik malumotlar bilan ham boyitilgan.

Ushbu asar bosh qahramonlaridan biri Muslima buvi ham ana shunday ezgu timsol qaysidir manoda sadoqat ramzi desak adashmaymiz. U ayni yoshlik vaqtida eri bosqincchilar tomonidan o'ldirib ketilganida beva qolgani, 2 bolasi bilan hayot qiyintchiliklarini boshdan kechirgani, ularni hech kimdan kam qilmay o'stirgani, ikkinchi marotaba turmushga chiqishga ham eriga bo'lgan sadoqati yo'l qo'ymaganini ko'rishimiz mumkin. Muslima buvi chinakam o'zbek ayollariga hos bo'lgan barcha fazilatlariga ega obraz edi. U o'z yurtini o'z qishlog'ini sevar, undan bosh olib chiqib ketishga ko'zi qiymas, har bir dard chekkanda hovlisiga daraxtlarni urug'idan ko'kartirib o'stirganlari yodiga tushadi. Shu darajada uyini, qishlog'ini yaxshi ko'rganidan uni tashlab ketishga betlamas edi. Biz bu obrazni faqatgina yorga sadoqatida emas balki, tug'ilib o'sgan yurtiga sadoqati ham jonini fido qilishga tayyorligidan ko'rishimiz mumkin. Xuddi

Muslima buvi singari. Tilov ham o'z dashtini sevadi. U uchun shaxarlardan ko'ra shu o'zini tug'ilib o'sgan joyi dashti qadrli hisoblanadi. .

Asarda o'quvchiga eng katta tasir ko'rsatgan obraz bu Umida. Psixologik ruhiyati sog'lom emas yani fikrlari kelajakni hayol qilishi, orzu qilishlari bari salbiy fikrlarga asos bo'lgan edi. Va mana shuning uchun ham oziga shu salbiy holatlarni tortib olardi. U kitob o'qishni yaxshi ko'rar ammo, o'qigan asaridagi baxtiqaro bo'lgan ayollarni joyida bo'lib qolgisi kelar, shularning o'rnida bo'lsaydim degan fikrlar uni tinch qo'ymasdi. Mening ham hayotim shunday bo'lsachi?! degan ham qo'rquv ham orzu birgalikda yashardi unda. U Nina, Katerina ismli qiz obrazlarning o'rnida bo'lib qolib bu hayotdan badbaxt bo'lguncha, umidsiz tark etishni hayolidan bir zum qo'ymasdi.

Uning eng tomom qilgan odati bu o'ch olishi edi. Har qadamida unga norozi bo'lgan kishilar,holatlar, narsalardan faqatgina o'ch olib tinchir edi. Bu uning xarakteri. Shu xarakteri shu "orzularini deb o'zining ham hayotini butunlay izdan chiqarib yuboradi. Ya'ni hayot magnit singaridir, u o'ylagan narsalarni o'ziga tortib olib keladi. Faqatgina yaxshi niyatlar, yaxshi harakatlar ila asl hayot mazmunini tuyishimiz mumkin. Bu asardan faqat o'zimizga yaxshi xulosalar chiqarib ijobiy fikrlar ila yashashimiz, odamlardan kamchilik qidirib, o'ch olib emas balki qo'ldan kelguncha yaxshilik qilib, yaxshilikka intilib yashashimiz maqsadga muvofiqdir.

Ustoz Abdulla Qodiriy o'zining to'ng'ich romani bo'lmish "O'tkan kunlar"ni "Modomiki, biz yangi davrga qadam qo'yar ekanmiz..." degan serandisha so'zlar bilan jihozlagan edilar. Aslida, ulug' bobomiz o'shanda faqat bitta o'zining qo'ldan keladigan buyuk ishga qo'l urgan edilar va zimmasidagi tarixiy vazifalarni sidqidildan ado etganlar. Vaholanki, u kishiga hech kim "O'tkan kunlar" ni yozib bergaysiz, taqdir, deb buyurtma bermagan edi. Zero, haqiqiy yozuvchi mudom vijdoni buyurgan ishni bajaradi, ijtimoiy "zakaz"ni esa.....

O'zbekiston xalq yozuvchisi Shukur Xolmirzayev o'z vijdoniga, O'zi ato etgan iste'dodiga sodiq qolgan kamyob yozuvchilarimizdan. U kishining yangi hikoyasi ham daf'atan "yangi davr buyurtmasi" bo'yicha yozilgandek tuzilish mumkin. Lekin "Arosat" asari sinchiklab mutolaa qilinsa, yozuvchi INSONNI TUSHUNISHga harakat qilayotganini va biz o'quvchilarni ham INSONNI TUSHUNISHGA chorlayotganini anglash unchalik mushkul bo'lmaydi. Darhaqiqat, "insonni yordam kerak", deb ta'lim bergan edi Ernest Hemingway. Nazarimizda, yozuvchining birlamchi kuchi - insonni oshiradi. Insonni tushunmagan yozuvchi (asar qahramoni emas!) ohir-oqibat Arosatda qoladi shubhasiz..

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Shukur Xolmirzayev "O'n sakkizga kirmagan kim bor" 2013
2. "Vatan" gazetasi sharhidan
3. Shukur Xolmirzayev "Arosat" asari

